

iz bara in ječmena v rimski Panonii. Že dvakrat sem skušal to besedo razložiti, in sem postavil za razlago koreniki: kam — kom (kamiti = čamiti, variti — pariti — paliti, ali pa: komiti = tolči, lušiti, pinsere, tundere, decorticare), tako, da kamoš pomenja ali varjenko, parenko, palenko, ali pa tolklo, tolkovca.

Ker srbščina še pozna poznamenovanja: komovica, komovača, pijača iz komin, komuška — mehenic (Hülse), tedaj bi se posebno poganjal za izpeljavo iz: komiti pinsere, tundere, decorticare, in rekel bi, da *καμος* — kamoš pomenja to isto, kar grško-latinska: *πιισαμη*, ptisana, „enthülste Gerste“ in pa: „Trank daraus“ od *πιισωω*, enthülse, schrotten, pinsere, tundere decorticare.

V enakem smislu so tudi drugi narodi stvarjali poznamenovanja za pijače, na primer: Latini in Gali; to potrjuje beseda brisa. (glej „Novice“ 1867. list 51.)

Že Diefenbach je omenil, da slovenski o je bil v stari dôbi še večidel a, zato oblika kamoš, za komuš. To nam tudi potrjujejo osebna imena na rimsko-slovenskih kamenih, kjer nahajamo: Magimar, Magurs itd. za: Mogimar, Mogurs.

Zato tudi še drugo poznamenovanje za pijačo iz zobi — žita pri starih Panonih nahajamo v obrazilu: sabajum = zabaj — zobaj, in cesarja Valensa, kateri je to pijačo rad pil, s priimkom: sabiarius = zabiari — zobari (*Amm. Marcell. XXVI. 8. Hieronym. Comment. in cap. XIX. Esaiæ*).

Kako so Nemci pivo po žitu ječmenu, iz kterega so jo varili, imenovali: bier, cerevisia, bior, beor, ber, biar, bjar, beria, baris, barley, hordeum, ječmen v različnih germanskih narečjih, tako tudi panonski Slovani „ex frumento paupertinum potum“ — zabaj, zobaj, iz zabi — zobi, frumentum, Fruchtkörner. Tudi po posodah, v kterih so pivo delali, ali v ktere so jo vlivali, so postala poznamenovanja za pivo, zato najdemo: „theutonicus potus: cibiriticon = cerevisia“ (*Dufresne s. v.*) gotovo od besede: zuber = čeber, primeri koroškoslov. koritnjak po Jarniku: ol, Steinbier.

Starodavni Panoni so tedaj rabili sledeča poznamenovanja za pijače: *πινον* = pino — pivo, *παρavia* = paravia, parovina, parenka, palenka, *καμος* — kamoš = komovica, sabajum = zabaj zobaj. *) Paravio so Panoni tudi parili iz „conyze“, Dürrwurz, bolšinec.

Tako bi sopet nove dokaze dobili, da so Slovani že pred 6. in 7. stoletjem po Kristusu v Panonii in Noriku stanovali, in da so že oholi Rimljani pokušali slovansko mišico.

Politične stvari.

Ali bode zdaj drugače?

Resnične besede piše „Reform“ in Bog daj, da ne bi bile glas vpijočega v puščavi, ko pravi:

*) Stari Kelti so pivo iz ječmena imenovali: *κόμμα*, *κόμμα*, *κόμμα* (Athenaeos po Posidoniu IV. cap. 13). Diodor (V. 26) sicer piše, da so Kelti pivo imenovali *ζύθος*, zythum; al Strabon (17) pravi, da tako je tudi imenujejo Lusitanci in Aleksandrinci. Plinij in Hieronym pa je prilastujeta Aigyjočanom. Strabon celó pravi, da je *ζύθος* bila pijača iz želoda. Ulpian (Dig. III. 63, 6.) pripoveduje, da je zythum bil narejen „vel ex hordeo vel ex tritico vel ex pane.“ Ali ne bi se smelo pri besedi *ζύθος* misliti na slov. ženta, žonta, tropinovec, iz korenike: ženti, *σφιγγισ*, prešati.

Pis.

To je žalostno pri nas in vnanji svet se iz tega norca dela, da z vsako novo preuredbo v postavah tako delamo kakor da bi bila čisto nova iznajdba, o kateri drugi svet nič ne vé, čeravno take postave že zdavno imajo drugod. Pri nas mora za novo veljati to, kar drugod vrabci že po strehah čvrčijo! Namesti da bi se drugod vpeljane in po skušnjah potrjene postave pri nas le prepisale in vpeljale, se prevdarjajo in posvetujejo desetkrat in zapravlja se s tem čas in denar, kateri se iz davkov jemlje. Pri nas je, saj dosihmal, vse prav po polževo lezlo: kaka komisija je najpred snovala novo postavo morebiti mnogo mesecev; po tem je ministerstvo o njej sklevalo; zdaj je prišla v državni zbor; tu jo je odbor v pretres vzel, potem še le je prišla na sito celemu zboru, in tu se je točka za točko, beseda za besedo pretresala, dolgi govori so se pletli za vsako malo stvarco; ako je bila na posled sprejeta v zboru, so jo ministri še enkrat prekuhovali v svojem zboru, predno so jo dali cesarju v potrjenje. Da! to je strašno dolga pot pa draga, draga — in nazadnje smo dobili kaj, kar je v družih državah že davno vpeljano.

Bo li to zdaj drugače? — Nekteri od novega parlamentarničnega ministerstva pričakujejo čudežev. Ljudstva ne zahtevajo, da bi ministri čudeže delali; ljudstva so zadovoljna z navadnimi človeškimi deli, in taka dela ne potrebujejo nobenega izrednega delovanja, ktero bi presegalo človeško moč; saj ima svet dosti izgledov, kako naj se ljudstva vladajo, da bo njim prav, pa tudi dobro vladi: vest, pravica in poštene skušnje v vsem naj so voditeljice, pa gré vse lahko. Dolgo so nas v Avstrii pitali le z načeli (principi), vendar se nikoli nismo najedli, da bi bili siti, še manj pa smo se vdebelili. Skrajni čas je, da iz „lepih principov“ kadaj sad dozori! Ali so novi ministri možje za to, to bo še le skušnja učila. Ljudstva so trezna in ne hvalijo dneva pred nočjo.

Ozir po svetu.

Pregled zemlje.

Površje zemlje iznaša 9 milijonov in 280.000 zemljepisnih milj; med temi je suhe (kopne) zemlje samo 2 milijona in 434.000 milj, vse drugo je voda.

Prebivalcev na zemlji po najnovejšem številjenji je okoli 1350 milijonov, kateri govore, kolikor je dozdanano, 3064 jezikov in priznavajo 1100 vér, med temi je katoličanov 173 milijonov, pravoslavne vere (starovercev) 80 milijonov, protestantov 83 milijonov, židov (judov) 5 milijonov, muhamedancev 160 milijonov, vsi ostali so pogani (ajdi).

Srednja starost človeška je 33 let. Četrtnina otrók umrje pred 7. letom, polovica njih pred 17 letom. — Od 100 ljudi jih le 6 doživi 60. leto in čez, med 500 ljudmi le eden 80. leto in med 1000 le eden 100 let. — Vsako leto, ako ne razsajajo obširne kuge, umrje blizo 33 milijonov ljudi, po takem jih umrje vsaki dan 91.000, 3730 vsako uro, 60 vsako minuto. V tem pa se rodi vsako leto okoli 41 milijonov ljudi, ako ni vojská, kug in družih nezgod po svetu.

Slovansko slovstvo.

* „Slavjanski razgovori“ v vseh glavnih slovanskih narečjih (ruskem, poljskem, českem, bulgarskem in srbsko-hrvaškem se cirilico in latinico) se imenuje knjiga, 20 pôl debela, ktero bode izdal Dragutin Tomaj Tuminski v Belem gradu, in na ktero prejimate naročnino (1 gold.) vredništvu „Zukunft“ na Dunaji in „Svetovid“ v Belem gradu do 15. dne pri-

*

hodnjega meseca marca. — Vsa slovanska narečja so si sorodna, tedaj Slovanu lahko naučiti. Nauk po slovnica pa je bolj dolgočasen; pisatelj „slavj. razgovorov“ si ji izvolil to pot, da je zložil v vseh jezikih pogovore o navadnih rečeh, ki jih človek vsak dan potrebuje. Tako se igraje učé jezik vseh glavnih narečij. Ker naš slovenski jezik je celó podoben srbsko-hrvaškemu, bode ta knjiga dobro došla tndi vsakemu Slovincu. Cena jej je silno nizka.

* *Atlas slikah k prirodopisu živinstva i bilinstva* (zbirka podob iz živalstva in rastlinsva) je prišla v Zagrebu na svetlo in se v Ljubljani dobiva tudi v bukvarnici Giontiniovi po 2 gld. 60 kr. — Lična ta knjiga na 32 tablah kaže 334 po natori posnetih in lepo malanih podob različnih živali in rastlin, katerih imena so zapisane v hrvaškem, slovenskem, latinskem, talijanskem, nemškem in magjarskem jeziku. — Ker zlasti šolski mladini, ktera bere v knjigah to in uno žival, to in uno rastlino, pa je ne pozná, je taka zbirka lepih podob izvrstna pomoč, da se igraje podučí v znanstvu stvari po svetu, zato jo prav živo priporočamo učiteljem našim, da jo širijo med mladino našo. Take zbirke smo že davno pogrešali v našem jeziku; veseli smo, da jo zdaj imamo. Ako pomislimo, da obsega 334 podob za le 260 krajc., bode nam pač vsak pritrdil, da je prav dober kup.

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Konec.)

Gledala sta se z Boštjanom kake 2 minuti, kakor okamenéla, pa vedi, dragi bralec, da Boštjan, ki je vodo pil in pa Boštjan, ako je vinski pot potil, bila sta čisto različna moža. Naenkrat plane Boštjan čez mizo in objame svojega chefa, pred katerim je v navadnem življenji tako trepetal, ljubeznjivo okolo vrata in ga tako strastno na svoje prsi pritiska, da je tovaršema iz bureau-ja gospodoma Žmitku in Kozoprsku, ki sta drugzega ščurka še le na lestvi imela, kar kri zastajala. Pa dobra kapljica vse izjenači in sicer tako ostri Tschertschuschnigg, ki zarad samega dostojanstva in pristojnosti ni drugzega bral nego „Wiener Zeitung“ v kazini in ki se je v krčmi le z deželnimi svetovalci in penzioniranimi stotniki bratil in pajdašil, postavil je marelo v kot in je sedel z rahlim licem med Boštjana in gosp. rešpehtarja. Nazdravljajal je sam Boštjanu kot slavnemu literatu in žurnalistu in razumel je mož tudi, na čudo vsem, hrvaško stolaravnateljstvo. — Bili smo še dolgo, dolgo čez polnoči na slavo „hrabrih Šišenčank“ skupaj, pri Boštjanu se je že najmenj 7 ščurkov v glavi teplo, kajti na vsakih 5 minut je gotovo gosp. Tschertschuschnigga enkrat poljubil, strašno je razgrajal in vpil, da se bosta z g. Tschertschuschniggom precej jutri oba v čitalnico vpisala, in se potem pred g. Mandiča na rotovži za nova sokola postavila; potlej pa da pojmeta, kot Goljat in Samson, v španovii nad Gutheilarje jih v prah in pepel spremenit! Pri teh zadnjih „strašnih“ besedah so se g. Kozoprsku, ki se je najbolj pijače varoval in ki je še le 2. ščurka poganjal, kar lasje ježili, in sapa mu je zastajala, ni mogel razumeti, kakošen peklenščak je necej Boštjana obsedel, da takemu strupenemu nemškutarju kakor g. Tschertschuschniggu take blasfemijske in v nebovpijoče predloge dela!

Ob treh v jutro smo vstali in se od „polimanega kebra“ na pot spustili. Boštjan je zmirom kozlece preobračal in pri vsakej priliki po latinski vpil, kakor Cezar, ko je v Afriko prijadral: Šiška te teneo! Gosp. Kozoprsk in Ablativ sta počasi za njim koracála in svojega chefa pod pazuhu peljala. Strašno so se mu vsi trije smijali in zmirom so nekaj na tihem med saboj šeptali tako, da sem opazil, da neko šalo z Boštjanom za drugi dan tkajo.

Drugo jutro ob devetih se Boštjan v svojej sobi v Jakčevi hiši na kanapéji prebudí, strašno so ga lasje boleli;*) bil je po rokah ves razpraskan. Pogleda se v zrcalo in kar ne spozná se več! Nos je bil ves moder in krvav, narasel mu je pa tako, kakor turn kralja Davida; hlače so bile vse raztrgane, naočniki so bili brez stekla, klobuka pa ni bilo nikjer. V glavi se mu je vse vrtélo: Sokol, Tschertschuschnigg in Gutheilarji, „polimani keber“, ščurki, rešpehtar, Quominus itd. Sicer je po navadi zmirom ob 8mih že v pisarno bežal, zdaj pa je že davno devet odbila, in Boštjan si je še le oči krtáčil. — Gospodinji se je tudi čudno zdelo, kaj ta današnja nenavadna Boštjanova neredovitost pomenja?! Potrka ponižno na vrata — bila je stara zgovorna, brumna ženica in dobra dušica; — in ko se jej vrata odpró, skoro v omedlevico pade Boštjana zagledavši. — Kar križala se je Jakčeva Jera rekoč: Za božjo kriščevo voljo, pa ne ko bi se bili vi nocoj tudi z Gutheilarji topli?! — Godilo se je namreč svetkovanje „hrabrih Šišenčank“ slučajno ravno tisto noč lanskega julija, ktera je po nesreči staremu Sokolu naključila od deželne ljubljanske vlade requiescat — in — pace — odloko. — Boštjan pri teh besedah še bolj prebledí in vpraša gospodinje: Kako mislite to? No, danes zjutraj ko sem šla po meso, zvedela sem, da je bila nocoj strašna tepežnost, grozovito je kri tekla, Sokolov je bilo več in tako je neki Gutheilarjev veliko mrtvih in ranjenih ostalo, nekteri pravijo 7, drugi pa celó 11! — Ukaže Jeri, da mu kebél mrzle vode prinese, da se omije in opere. Ko Jera odide, zamisli se in trese kot šiba, in vedno bolj se mu dozdeva, da je bil tudi on pri tej „grozoviti“ bitki, kajti od 9tih zvečer do 9tih v jutro je imel ogromen preslédek v svojem spominu. Kaj se je ta čas prav za prav ž njim godilo, ni mogel poleg vsega globokega in tankega premišljevanja do nobenega pravega rezultata priti. Da je imel zmirom nekaj s Sokolom in z Gutheilarji opraviti, to je dobro vedel, kje pa so meje tega razsajanja ostale, o tem ga je čisto ves spomin zapustil. Odkod pa te razpraskane roke, od kod krvavi nos, od kod vsa raztrgana obleka?! — Čem bolj je premišljeval, tem bolj je bil prepričan, da ima on gotovo vsaj en par „zdaj rajnih“ Gutheilarjev na svojej črni duši. Mislil je na véšala v Suhembajerji, delal je osnove, kako bi v Ameriko ali vsaj na Turško pobegnul, — pa bil je le pravi Nikodem, bureaukatična dolžnost zmaga in strah od Tschertschuschnigga odloči ga na to, da gré na vsak način v pisarno.

S črno zakrpanim nosom namesti ob 8mih še le ob 10tih tiho kot tat v kancelijo prileze, bled kot smrt, na vseh udih trepetaje. Kozoprsku in Ablativu, ki sta v prvej sobi pisala, bilo je videti, da sta ga že komaj pričakovala, kajti oba hitro, ko se vrata odpró, kvišku skočita in ga od vseh strani neznano pomenljivo gledata. Boštjan je ves drgetal in komaj je mogel izustiti: Vama že na očéh berem, kaj mislita, je le vendar z Gutheilarji vse res?! povejta mi, kako sem jaz k tej

*) Čudno, da imamo mi Slovenci in Francozi za „Katzenjammer“ enake izraze, — mi pravimo: lasje ga bolé, Francozi pa: il a mal aux cheveux. Pis.